



JULIAN IS EEN ZEEMEERMIN
Jessica Love
(door Ann Van De Sompel)

OVER DE MAKER

Jessica Love is een Amerikaanse auteur-illustrator en actrice. Ze studeerde grafische vormgeving en illustratie aan de University of California. Haar debuut 'Julian is een zeemeermin' viel meteen op en is meerdere malen bekroond. Ook in Vlaanderen is ze opgemerkt als een veelbelovend talent. Ze laat haar personages spreken door fijne mimiek en gelaatsuitdrukkingen. Ze schildert heel nauwgezet met veel details op bruin papier. In de podcast <http://www.degrotevriendelijkepodcast.nl/e/aflevering-15-vakantieboeken/> (7:41 tot 13:24) kun je beluisteren hoe de kinderboekenrecensenten Jaap Friso en Bas Maliepaard 'Julian is een zeemeermin' becommentariëren.



1. VOOR HET LEZEN

Thema's

Dit boek gaat over gender, diversiteit en identiteit. Het thema dat Love zo subtiel met weinig woorden aansnijdt, is brandend actueel. Een hoofdpagina artikel op VRT-nieuws op 9 augustus 2020 getuigt hiervan. Je kunt dit artikel nalezen via volgende link: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/07/29/uwi-van-hauwermeiren-over-non-binariteit/>

Neem het artikel door om thuis te komen in non-binariteit en de moeilijkheden waar jonge mensen en volwassenen mee kampen als ze niet kunnen zijn wie ze werkelijk zijn.

Versjes over identiteit en stereotypen

Materiaal:

- Boek: Dag Hobbelpaard door Nannie Kuiper (Leopold)
- Een grote spiegel

In 'Dag hobbelpaard' door Nannie Kuiper staan heel wat versjes met als thema: identiteit, Wie ben ik? Kijk, ik word al groot. Ook stereotypen komen aan bod. Sla het boek open en daar heb je al direct een tekening met de vraag: 'Als je jezelf in de spiegel ziet, ben je dan blij, of juist niet?' (Zie bijlage 1.) Laat de juryleden zichzelf bekijken in de spiegel en bespreek deze eerste prent met hen.

- Waar zijn ze fier over? Wat zouden ze anders willen?

Laat hen zichzelf vergelijken met de andere juryleden. Laat hen tot de vaststelling komen dat iedereen anders is en dat dit best oké is. Je kunt hier in de verwerking van het boek uitgebreid op terugkomen. Raak het nu even aan.

Volgende versjes sluiten aan bij het thema van 'Julian is een zeemeermin':

- o Papa strijkt de schone was – p.13 (stereotypen)
- o Knip knip knip – p.17 (identiteit)
- o Blote biljetjes in bad – p.19 (wie ben ik?)
- o Mag ik spelen op de stoep – p.27 (groot worden, groeien, spelen)
- o Als ik wat vertellen wil – p.29 (groot worden, groeien)

Je kunt samen met de juryleden door het boek bladeren en enkele versjes voorlezen en samen met hen beschouwen. Laat hen thuiskomen in het thema: Wie ben ik? en identiteit.

Bespreek met de juryleden het versje op p.45: 'zeg wat denk je, zou het mogen' (zie bijlage 2).

- Wat vinden de juryleden hiervan?
- Maken zij zich ook graag op? Is dit alleen voor meisjes? Mogen jongens dit ook doen?
- Mag het van hun mama/ papa?
- Hoe denken zij hierover?

Laat hen hierover duidelijk een mening vormen.

2. TIJDENS HET LEZEN

Hoofdpersonages

De twee hoofdpersonages zijn Julian en zijn oma. Julian is een donkere jongen die houdt van zeemeerminnen. Hij leest erover, fantaseert erover, droomt erover. Zijn droom mondt uit in een heuse verkleedpartij waar hij een zeemeermin wordt.

Oma is een mollige dame (met een enorme boezem). Ze heeft een brede kijk op de wereld. Ze heeft een open geest.

Let op hoe met mimiek en gelaatsuitdrukkingen beide personages met elkaar in interactie gaan. Met heel weinig woorden begrijpen ze elkaar. Het gebaar van oma in de sleutelprenten benadrukt de open geest van oma. Met weinig woorden wordt de boodschap meegegeven waar het eigenlijk om draait: 'Je mag zijn wie je bent!' Oma weet dit als geen ander.

Houd deze gedachten in je achterhoofd bij het voorlezen.

Het voorlezen

Het boek bevat niet zoveel tekst. De prenten vullen de tekst aan en omgekeerd. Laat de prenten spreken tijdens het vertellen en geef de juryleden ruim de tijd om de details en gelaatsuitdrukkingen en interactie tussen de twee hoofdpersonages in zich op te nemen. Het boek zit boordevol details. Bestudeer deze zelf vooraf (zie verder) en geef er aandacht aan als de juryleden deze zelf opmerken. Het boek staat vol vooruitwijzingen en hints.

3. NA HET LEZEN

Illustraties: sfeer

De illustraties op bruin papier geven een gemoedelijk sfeer weer. Ze zijn heel overtuigend en kleurrijk met de hand geschilderd. De prenten en tekst gaan hand in hand. Het hele verhaal begint al bij het openslaan van het boek waar je Julian en zijn oma met nog een aantal andere (slanke, volslanke en eerder mollige) dames ziet. Op de titelpagina zie je hoe Julian met zijn oma naar huis gaan. Pas op de volgende pagina begint de tekst. Alle pagina's worden benut om de sfeer van het boek weer te geven.

- Wat vinden de juryleden van de tekeningen? Mooie kleuren / vrolijke patronen / ...
- Merken ze de dromerige sfeer op die je onderdompelt in een andere wereld?

Illustraties: details

Bij een eerste lezing word je zo opgenomen door het verhaal dat heel wat fijne details aan je voorbijgaan. Neem daarom het boek nogmaals door met de juryleden en wijs hen op de details indien ze deze nog niet eerder opmerkten.

- In het zwembad kijkt een dame naar haar buik of benen (kijk al eens op de laatste pagina en dan zul je zien waarom ze naar haar buik en benen kijkt, er groeit een vissenstaart). Ze trekt de aandacht van de twee andere dames naast haar. Oma kijkt observerend en berustend toe naar Julian die zich als een vis in het water voelt. Ze geeft weinig aandacht aan de andere dames.
- Op de muur van de titelpagina zie je een school vissen. Deze school heeft dezelfde vorm als iets verder in het boek (waar Julian zichzelf droomt als een zeemeermin tussen de vele vissen). Drie lachende zeemeerminnen die duidelijk in hun nopjes zijn, dragen hun staart (zoals zovelen een handtas dragen) over hun arm mee. Nu is nog niet duidelijk waar ze naartoe gaan.
 - Leg uit wat een school vissen betekent (*Een school is een grote groep vissen van dezelfde soort die dicht op elkaar zwemmen. Het zwemmen in scholen heeft als voordeel dat de groep minder kwetsbaar is voor de aanvallen van roofdieren. Een bekende soort die in scholen zwemt is de haring. Het zwemmen van vissen in scholen is een voorbeeld van zelforganisatie.* Bron: Wikipedia.).
 - Bespreek met de juryleden in een tweede lezing of het hen opgevallen is waar de zeemeerminnen naartoe gaan. Hebben zij deze zeemeerminnen gezien in de parade?
- Julian heeft een boek bij. Op de trein kun je zien dat hij het boek openhoudt op een pagina waar een zeemeermin is afgebeeld.
 - Reizen de juryleden soms met de trein (bus of tram)?
 - Wat doe je op de trein?
 - Neem je ook een boek (speelgoed of spel) mee?
 - Neem je je lievelingsboek (-speelgoed of spel) mee?
- Op de trein kijkt oma naar de zeemeermin in het boek en Julian kijkt vragend en verlangend naar de drie zeemeerminnen die hun haren, hun staart en hun kleed in de juiste plooï leggen.
 - Wanneer zorg jij ervoor dat alles netjes in de plooï ligt? Wanneer dos jij je uit? Naar welk soort feest ga je dan? (verjaardagsfeest, familiefeest...)
- Julian droomt weg en je ziet hoe hij zwemmend zijn kleren uit spartelt. Zijn haren groeien en hij zwemt als zeemeermin in een school vissen. Hij ontvangt parels van een blauwe vis. Let op de huid van de vis. (zie verder: de huid van de vis is het motief van oma's kleedje waarmee ze naar de parade gaat.) Julian droomt.
 - Waar droom jij van? Gebeurt het ook dat je wegdroomt in de trein, of als je ergens moet wachten?
 - Wat gebeurt er precies als je wegdroomt? Droom je van iets dat je echt heel graag zou willen? Wat is dit dan?
- Ook de zeemeerminnen merken Julian op. Bij het uitstappen zwaaien ze Julian na. En Julian zwaait heel gereserveerd terug naar de zeemeerminnen. Bespreek met de juryleden hoe je elkaar kunt begroeten en hoe je afscheid kunt nemen van elkaar:
 - Wanneer geven we elkaar een kus?
 - Wanneer geven we elkaar een hand? Hoe geven we elkaar een hand? Knijpen we in de hand om te laten voelen dat we de andere graag hebben of geven we eerder een 'slap' hand?
 - Hoe kunnen we naar elkaar zwaaien? (uitbundig en gereserveerd).
Je kunt verwijzen naar COVID-19. Nu is het niet aan te raden dat volwassenen elkaar knuffelen, een kus geven en de handen schudden.
- Op straat blijft Julian wegdromen van de zeemeerminnen. Oma kijkt star voor zich uit en wandelt onachtzaam verder.
 - Laat de juryleden de gelaatsuitdrukkingen nadoen van alle personages op de pagina.
 - Kun je de gevoelens beschrijven van de spelende meisjes, de man op de kruk, oma, Julian?
- Thuisgekomen, vertelt Julian zijn verlangen aan oma: 'Oma, ik ben ook een zeemeermin.' Oma kijkt berustend. Oma gaat zich rustig douchen en Julian voelt zich heel zelfverzekerd. Op de volgende pagina's zie je woordeloos de metamorfose van Julian. Hij trekt zijn kleren uit zoals hij droomde op de trein. Hij maakt van de varen lange haren en versiert ze met bloemen. Hij maakt zich op aan oma's make-up tafel. Het wapperende gordijn maakt hij vast om zijn middel. Hij legt een knoop in de staart.
 - Droomde jij ook ooit al eens om iemand anders te zijn? Hield jijzelf ook al eens verkleedpartijtjes? Wanneer deed je dit? (spelen van een rollenspel – het verkleeden zorgt ervoor dat je je makkelijker kunt inleven in je rol).
 - In welk personage verkleedde je je?
 - Welke verkleedkleren had jij?

- Als oma uit de douche komt, ziet ze de metamorfose en ze schrikt. Eerst zegt ze verwonderd: 'Oh!' en pas daarna zegt ze: 'O jee.' alsof ze nu pas beseft wat er gebeurde. Deze paar woorden zijn voldoende om de hele sfeer weer te geven. De blik van oma is moeilijk te lezen. Het is net alsof ze zichzelf een beeld dient te vormen over haar kleinzoon. Is ze verwonderd? Of kijkt ze eerder afkeurend? Oma gaat weg. Je weet niet goed waarom ze wegloopt. Dit laat een heel onbehaaglijk gevoel na bij Julian.
 - Waarom zou de oma geschrokken zijn toen ze Julian zag als zeemeermin? Vindt oma het oké dat Julian een zeemeermin is?
- Julian kijkt teleurgesteld en terneergeslagen naar zijn 'verkleedspullen' en bekijkt zichzelf in de spiegel.
 - Hoe zou Julian zich voelen?
 - Zou Julian denken dat hij geen zeemeermin mag zijn? Is dat herkenbaar?
- Op de volgende pagina zie je dat oma parels geeft aan Julian. Ze heeft een heel geruststellend blik die wil zeggen: 'je mag zijn wie je bent.' Deze twee pagina's zijn de sleutelprenten van dit boek. Met heel weinig woorden maar met een veelzeggend gebaar (het geven van de parels) accepteert oma Julian zoals hij is. Ze stelt geen vragen. Ze geeft geen opmerkingen.
Merk op dat het motief op oma's jurk hetzelfde is van de vis die parels gaf aan Julian.
 - Wie gaf eerder in het boek parels aan Julian? (vis)
 - Wat zouden deze parels betekenen? (oma die blij is met Julian zoals hij is.)
- Oma doet zichzelf ook uit om samen met Julian op stap te gaan. Julian weet nog niet waar ze naartoe gaan. Heb opnieuw aandacht voor de interactie tussen oma en Julian.
- Pas na een tijdje wordt duidelijk dat oma Julian meeneemt naar de zeemeerminnenparade. Interessant om weten is dat er elk jaar in New York een zeemeerminnenparade: 'Coney Island Mermaid Parade' doorgaat. Dit is de grootste kunstparade van het land en één van de grootste zomerevenementen van New York City.
 - Gebeurt het wel eens dat iemand je ergens mee naartoe neemt, zonder dat je weet waarheen je gaat?
 - Hou je van zo'n verrassingen?
- Onderweg, zelfs al in de metro, waren de zeemeerminnen op weg naar de parade. Pas helemaal op het einde van het boek, vallen alle puzzelstukjes in elkaar. Je ziet zowel Julian als zijn oma stralen. Hij is net zoals de zeemeerminnen in zijn nopjes en kan voluit zijn wie hij is. Het is een echt feest voor hem.
 - Zag jij ook al eens op straat mensen die zich verkleedden? (carnaval of andere gelegenheid).
 - Mocht jij ooit al eens meelopen in een stoet? (kindercarnaval)
- Op de laatste kaftpagina zie je opnieuw de dames in het zwembad, weliswaar allemaal met een vissenstaart. Was het dit dat de dame opmerkte op de eerste pagina? Je ziet Julian floreren als zeemeermin waar hij van droomde. Oma kijkt opnieuw toe. Deze keer kijkt ze berustend en ziet ze dat haar kleinzoon straalt en gelukkig is. Merk ook op dat alle dames onder water zwemmen.
 - Vergelijk deze pagina met de eerste pagina uit het boek en bekijk de details.
 - Ga op zoek in het boek naar Julian zoals hij eruitziet op de laatste pagina.

Gesprek over zeemeerminnen

Ga met de juryleden in gesprek over zeemeerminnen

- Wie of wat zijn zeemeerminnen? (*Een zeemeermin of kortweg meermin is een mythisch wezen, met het bovenlichaam van een vrouw en in plaats van benen een vissenstaart. Haar minder bekende mannelijke tegenhanger is de zeemeerman.* Bron: Wikipedia)
- Er hangt een raadselachtige, geheimzinnige sfeer over zeemeerminnen. Weten de juryleden waarom? (Niemand weet of ze nu eigenlijk wel of niet bestaan. Niemand heeft ze met zijn eigen ogen gezien en toch kan iedereen zich er een beeld over vormen.)
- Wie zou graag een zeemeermin zijn? Waarom wil je een zeemeermin zijn?
- Ken jij nog andere zeemeerminnen? (Ariel vanuit de gelijknamige Disneyfilm)

Verkleedpartij en informeel gesprek over het boek

Materiaal:

- Het versje: 'Zeg wat denk je, zou het mogen,'
- Kleine make-up spiegel (eventueel met vergrootspiegel)
- Make-up (Oogschaduw, Lippenstift, Poederdoos)
- Oude gordijnen of grote lappen stof.
- Pauwenveren.

Herneem het versje dat je in het begin van de bijeenkomst besprak met de juryleden. Herneem ook het gesprek over de make-up. Denken de juryleden nog hetzelfde over het gebruik van make-up. Kennen de juryleden iemand die make-up gebruikt?

Geef de juryleden de kans om zichzelf of elkaar te schminken zoals in het versje en zoals Julian deed. De juryleden die niet wensen opgemaakt te worden, kun je laten spelen met grote lappen stof of oude gordijnen. Laat hen een sleep maken net zoals Julian deed. Kunnen zij een knoop leggen aan het uiteinde?

Terwijl de juryleden bezig zijn, kun je informeel peilen naar de juryleden hun bevindingen over het boek:

- Willen zij net als Julian een zeemeermin zijn?
- Willen zij graag iemand anders zijn?
- Waar dromen de juryleden van?
- Wat zouden ze graag willen worden?

Peil ondertussen ook naar de personages van het boek:

- Zou je graag ook zo'n oma hebben als Julian?
- Welk trekje van oma zou jouw oma ook moeten hebben? (goedkeurend toekijken)
- Julian leest, droomt en fantaseert over zeemeerminnen. Over wat dromen de juryleden?
- Vind je het oké dat Julian zich opmaakt en zich verkleedt als een zeemeermin?

Allemaal anders

Materiaal:

- Bijlage 1: als je jezelf in de spiegel ziet
- Boek: 'Mensen, mensen, wat een mensen' door Peter Spier.
- Een grote spiegel

Herneem de eerste pagina van het boek 'Dag hobbelpaard'. Laat de juryleden elkaar waarnemen. Maak hen attent op gelijkenissen en verschillen. Normaal gezien hebben we allemaal twee ogen, een neus en een mond. Laat hen gelijkenissen en verschillen waarnemen. Je kunt hen gebruik laten maken van een spiegel.

Je kunt je voor deze waarneming laten inspireren door het boek van Peter Spier: 'Mensen, mensen wat een mensen'. Kom tot de vaststelling dat het net fijn is dat we allemaal anders zijn.

VERGELIJKBARE TITELS

- Ik ben ik en jij bent jij / Karl Newson en Kate Hindley (Gottmer, 2019)
- Prinses Kevin / Michaël Escoffier (Van Goor, 2019)
- Het lammetje dat een varken is / Pim Lammers en Milja Praagman (ill.) (De Eenhoorn 2017)
- Ik ben Aagje / Anna Pignataro. (Meis & Maas, 2016)
- Ik ben Harry Vink / Alexis Deacon en Viviane Schwarz (ill.) (Lemniscat, 2014)
- Ik ben ik / Mira Lobe & Susi Weigel (ill.) (De Vier Windstreken, 2013)
- Mensen, mensen, wat een mensen / Peter Spier (Lemniscat, 1981)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren.

Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.